

Poslovanje neprofitnih organizacija - Primjer Ekomuzej Lepoglava

Bjelivuk, Dejan

Graduate thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Međimurje in Čakovec / Međimursko veleučilište u Čakovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:110:674260>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic of Međimurje in Čakovec Repository -
Polytechnic of Međimurje Undergraduate and
Graduate Theses Repository](#)

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU

STRUČNI DIPLOMSKI STUDIJ

MENADŽMENT TURIZMA I SPORTA

Dejan Bjelivuk

POSLOVANJE NEPROFITNIH ORGANIZACIJA –

PRIMJER EKOMUZEJ LEPOGLAVA

ZAVRŠNI RAD

Čakovec, 2023.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU

STRUČNI DIPLOMSKI STUDIJ

MENADŽMENT TURIZMA I SPORTA

Dejan Bjelivuk

POSLOVANJE NEPROFITNIH ORGANIZACIJA –

PRIMJER EKOMUZEJ LEPOGLAVA

THE BUSINESS OF NON-PROFIT ORGANIZATIONS -

EXAMPLE OF THE ECOMUSEUM OF LEPOGLAVA

ZAVRŠNI RAD

Mentorica:

Mirjana Trstenjak, v.pred.

Čakovec, 2023.

Čakovec, 20. veljače 2023.

DIPLOMSKI ZADATAK br. 2022-MTSD-I-115

Pristupnik: **Dejan Bjelivuk (0016007336)**

Studij: Izvanredni specijalistički diplomski stručni studij Menadžment turizma i sporta

Zadatak: **Poslovanje neprofitnih organizacija - Primjer Ekomuzej Lepoglava**

Opis zadatka:

Tema ovog diplomskog rada je poslovanje neprofitnih organizacija na primjeru udruge Ekomuzej Lepoglava. U radu su teorijski obrađene sve vrste neprofitnih organizacija na području Republike Hrvatske, te načini financiranja i upravljanja. Ujedno je napravljena i usporedba među vrstama organizacija kako bi se stekao što jasniji uvid u neprofitne organizacije i razlike među njima. Fokus ovog završnog rada je ipak na udrugama, pa se kroz ovaj rad se prikazuju temeljni pojmovi vezani uz osnivanje i rad udruga kao neprofitnih organizacija, tijela udruge, struktura i upravljanje udrugama, mogućnosti financiranja, financijskog poslovanja i izvještavanja. Osvrt je dan i na zakonski okvir za djelovanje neprofitnih organizacija, te propise o poslovanju udruga i ostalih organizacija. Neprofitne organizacije kao dio neprofitnog sektora, po postojanju dijelimo na vladine i nevladine neprofitne organizacije. Njihova svrha nije ostvarivanje profita, nego društveno djelovanje i pružanje određenih usluga. Stoga je dan osvrt na značaj neprofitnih organizacija u društvu, tj. kako popunjavaju prostor između javnih i komercijalnih sadržaja, te osiguravaju društvene potrebe koje JLS-i ne mogu sami realizirati, odnosno kako udruge najčešće djeluju u društvenim područjima koja su djelomično ili nikako pokrivena od javnih institucija. Razmatra se i kako udruge kao neprofitne organizacije funkcioniraju u profitnom okruženju, gdje potrebno osigurati adekvatna financijska sredstva za djelovanje.

Na praktičnom primjeru udruge Ekomuzej Lepoglava detaljnije je prikazano poslovanje, djelatnost udruge i ostvareni učinci i dobit za zajednicu, odnosno djelovanje na promociji i očuvanju

Rok za predaju rada: 20. rujna 2023.

Mentor:

Predsjednik povjerenstva za
diplomski ispit:

Mirjana Trstenjak, v. pred.

ZAHVALA

Ovim putem zahvaljujem mentorici na prihvaćanju mentorstva te na stručnoj podršci i savjetima tijekom izrade ovog rada.

Posebna zahvala ide mojoj obitelji, supruzi Janji i sinu Dinu na svakodnevnom razumijevanju i podršci tijekom studija.

Dejan Bjelivuk

SAŽETAK

Poslovanje neprofitnih organizacija - Primjer Ekomuzej Lepoglava

The business of non-profit organizations - Example of the Ecomuseum of Lepoglava

Tema ovog diplomskog rada jest poslovanje neprofitnih organizacija na primjeru udruge Ekomuzej Lepoglava. U radu su teorijski obrađene sve vrste neprofitnih organizacija na području Republike Hrvatske, te načini financiranja i upravljanja. Ujedno je napravljena i usporedba među vrstama organizacija kako bi se stekao što jasniji uvid u neprofitne organizacije i razlike među njima. Fokus ovog završnog rada ipak je na udrugama, pa se kroz ovaj rad prikazuju temeljni pojmovi vezani uz osnivanje i rad udruga kao neprofitnih organizacija, tijela udruge, struktura i upravljanje udrugama, mogućnosti financiranja, financijskog poslovanja i izvještavanja. Osvrt je dan i na zakonski okvir za djelovanje neprofitnih organizacija, te propise o poslovanju udruga i ostalih organizacija. Neprofitne organizacije kao dio neprofitnog sektora, po postojanju dijelimo na vladine i nevladine neprofitne organizacije. Njihova svrha nije ostvarivanje profita, nego društveno djelovanje i pružanje određenih usluga. Stoga je dan osvrt na značaj neprofitnih organizacija u društvu, tj. kako popunjavaju prostor između javnih i komercijalnih sadržaja, te osiguravaju društvene potrebe koje JLS-i ne mogu sami realizirati, odnosno kako udruge najčešće djeluju u društvenim područjima koja su djelomično ili nikako pokrivena od javnih institucija. Razmatra se i kako udruge kao neprofitne organizacije funkcioniraju u profitnom okruženju, gdje je potrebno osigurati adekvatna financijska sredstva za djelovanje.

Na praktičnom primjeru udruge Ekomuzej Lepoglava detaljnije je prikazano poslovanje, djelatnost udruge i ostvareni učinci i dobrobit za zajednicu, odnosno djelovanje na promociji i očuvanju nematerijalne kulturne baštine. Kako je udruga Ekomuzej Lepoglava zbog svog neprofitnog karaktera i djelatnosti očuvanja kulturne baštine, ali i aktivnosti u području kulturnog turizma pogodna za financiranje iz lokalnih, regionalnih, nacionalnih i EU natječaja i fondova, objašnjene su mogućnosti dobivanja sredstava i izvori financiranja. Analizirano je financijsko poslovanje udruge tijekom godine, problemi i izazovi s kojima se udruga susreće ili se susretala u svom radu i djelovanju.

Ključne riječi: *neprofitne organizacije, udruge, Ekomuzej Lepoglava, poslovanje, upravljanje*

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. NEPROFITNE ORGANIZACIJE – OPĆENITO, POJAM I VRSTE.....	2
2.1 Pojam neprofitnih organizacija	2
2.2 Razvoj neprofitnih organizacija u Republici Hrvatskoj	2
2.3 Temeljna obilježja neprofitnih organizacija u Republici Hrvatskoj.....	3
2.4 Uloga neprofitnih organizacija u društvu	6
2.5 Zakonski okvir i propisi za neprofitne organizacije (općenito)	6
3. UDRUGE	9
3.1 Osnivanje udruga.....	9
3.2 Upravljanje udrugama	11
3.2.1. Tijela udruge	11
3.2.2. Zakonske obveze udruga u poslovanju	12
3.2.3. Financijsko poslovanje i računovodstvo	13
3.2.4 Ljudski resursi	16
3.3 Mogućnosti financiranja udruga.....	17
3.4 Gospodarska djelatnost udruga	18
3.5 Neki specifični oblici udruga	19
4. PRIMJER UDRUGE EKOMUZEJ LEPOGLAVA.....	21
4.1 Metodologija.....	22
4.2 Ciljevi, djelatnosti udruge Ekomuzej Lepoglava i osnovni podaci.....	22
4.3 Povijest udruge, dostignuća i rezultati.....	24
4.4 Ustroj i tijela udruge.....	27
4.5 Ekomuzej Lepoglava u medijima.....	28
4.6 Analiza financijskog poslovanja	33
4.7 Problemi i izazovi.....	36
5. ZAKLJUČAK.....	38
6. POPIS LITERATURE.....	39
POPIS TABLICA.....	40
POPIS ILUSTRACIJA.....	40
PRILOZI.....	40

1. UVOD

Rad je usmjeren prikazu poslovanja neprofitnih organizacija na području Republike Hrvatske. U radu su teorijski obrađene neprofitne organizacije na području Republike Hrvatske s naglaskom na udrugama, te načini financiranja i upravljanja udrugama. Detaljno su objašnjene sve faze od osnivanja udruga, vođenja i obveza udruga te tijela i ustrojstvo udruga.

Na praktičnom primjeru udruge Ekomuzej Lepoglava detaljnije je prikazano poslovanje, djelatnost udruge i ostvareni učinci i dobrobit za zajednicu, odnosno djelovanje na promociji i očuvanju nematerijalne kulturne baštine. Analizirano je financijsko poslovanje udruge tijekom godine, problemi i izazovi s kojima se udruga susreće ili se susretala u svom radu i djelovanju. Podaci o udruzi Ekomuzej Lepoglava prikupljeni su na nekoliko načina. Temeljni podaci preuzeti su sa službene stranice udruge Ekomuzej Lepoglava i s Facebook stranice udruge. Ostali opći podaci o udruzi preuzeti su iz Registra neprofitnih organizacija i Registra udruga. Za ostale detaljnije informacije o poslovanju udruge, intervjuirana je predsjednica udruge Karmen Šoštarić. U prikazu udruge Ekomuzej Lepoglava korištena je metoda studije slučaja, koja je kvalitativna metoda kojom se proučava određeni slučaj, u ovom slučaju udruga Ekomuzej Lepoglava.

Rad je podijeljen u pet poglavlja. od općenitih informacija o neprofitnim organizacijama, detaljno obrađenih udruga kao neprofitnog sektora i praktičnog primjera Ekomuzeja Lepoglava.

2. NEPROFITNE ORGANIZACIJE – OPĆENITO, POJAM I VRSTE

Neprofitne organizacije imaju značajnu ulogu u društvu, pokrivaju vrlo različita područja, te se stoga u ovom djelu rada definira pojam neprofitnih organizacija, povijesni pregled razvoja u Republici Hrvatskoj, njihova obilježja te zakonski okviri.

2.1 Pojam neprofitnih organizacija

U zakonodavstvu Republike Hrvatske prepoznate su sljedeće neprofitne organizacije: „domaće i strane udruge i njihovi savezi, zaklade, fundacije, ustanove, umjetničke organizacije, komore, sindikati, udruge poslodavaca te sve druge pravne osobe kojima temeljni cilj osnivanja i djelovanja nije stjecanje dobiti te za koje iz posebnih propisa proizlazi da su neprofitnog karaktera.“ (Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, „Narodne novine“, broj 121/14 i 114/22).

Neprofitna organizacija prema Pavičiću (2003: 92) je organizacija čija je svrha unapređenje općeg dobrobiti društva putem pravilne upotrebe resursa i/ili dostupnosti odgovarajućih materijalnih dobara i usluga. Primarna svrha takve organizacije nije ostvarivanje profita ili zarade za pojedinca, stoga ne dijeli ostvareni profit ili višak s dioničarima ili članovima organizacije.

Osnivači neprofitnih organizacija mogu biti građani, pravni subjekti ili državna razina, odnosno jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Neprofitne organizacije osnivaju se iz različitih ciljeva i namjena, u pravilu se osnivaju s ciljem pružanja zadovoljenja potreba njihovih osnivača ili članova te pružanja usluga koje se ne mogu ostvariti na drugi način.

2.2 Razvoj neprofitnih organizacija u Republici Hrvatskoj

Značajni razvoj neprofitnih organizacija započeo je nakon osamostaljenja Republike Hrvatske 1991. godine. U tom razdoblju fokus je bio na osnivanju i organiziranju humanitarnih organizacija čiji je glavni cilj bio pružanje pomoći tijekom rata, također osnivale su se udruge za zaštitu ljudskih prava te braniteljske udruge. S vremenom je krenuo intenzivniji razvoj organizacija koje djeluju u različitim sektorima i područjima, kao što su zdravstvo, kultura, zaštita okoliša, sport, socijalna skrb, obrazovanje, znanost i tehnologija, te pružaju različite usluge i programe, a koje su osnovali građani, pravne osobe ili država. Razvojem Hrvatske kao države raste i svijest o potrebi neprofitnih organizacija, tako da je to područje i uređeno s više zakona, što je dodatno potaknulo razvoj neprofitnog sektora. Primjerice, doneseni su Zakon o

udrugama koji regulira djelatnosti udruga, Zakon o ustanovama koji regulira djelatnosti ustanova, Zakon o zakladama i fondacijama koji regulira djelatnosti zaklada i fundacija, Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija te brojni drugi propisi i uredbе.

Međutim, povijesni razvoj neprofitnih organizacija na području Hrvatske daleko je stariji pa možemo reći da je početak razvoja neprofitnih organizacija bio krajem 19. stoljeća, tada se počelo s osnivanjem kulturnih i sportskih društava, dobrotvornih udruga, te drugih oblika organizacija koje su okupljale građane koji su dijelili slične ili iste interese. „Primjerice, godine 1878. u Zadru, Dubrovniku i Zagrebu osnovane su prve dobrovoljne humanitarne udruge u Hrvatskoj. „Zadarska „Ustanova domoljubne zadruge dalmatinske od Gospodja na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima“ dana 22. listopada 1878. godine prva dobiva suglasnost tadašnjih vlasti za svoje humanitarno djelovanje.“ (Hrvatski crveni križ, <https://www.hck.hr/tko-smo/povijest-hck/18>, 22.4.2023.). Osnovan je i Crveni križ, koji od 1878. djeluje u sklopu Crvenog križa Austrougarske Monarhije, a putom u svim državama koje su nastale na ovom području.

2.3 Temeljna obilježja neprofitnih organizacija u Republici Hrvatskoj

Neprofitne organizacije pripadaju takozvanom „neprofitnom sektoru“. Neprofitni sektor su „pojedinci i organizacije koji pomažu da društvo postane zajednica odgovornih pojedinaca orijentiranih prema osobnom/obiteljskom napretku, ali i napretku zajednice kojoj pripadaju.“ (Pavičić, 2003: 15) Sukladno navedenom, neprofitne organizacije su „sve one organizacije koje služe ostvarivanju nekog određenog javnog interesa, ali im osnovna svrha postojanja nije ostvarivanje profita.“ (Pavičić, 2003: 22).

U neprofitne organizacije u Republici Hrvatskoj ubrajaju se: „domaće i strane udruge i njihovi savezi, zaklade, fundacije, ustanove, umjetničke organizacije, komore, sindikati, udruge poslodavaca, sve druge pravne osobe kojima temeljni cilj osnivanja i djelovanja nije stjecanje dobiti, a za koje iz posebnih propisa proizlazi da su neprofitnog karaktera.“ (Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, „Narodne novine“, broj 121/14 i 114/22). Uz gore navedene organizacije, u neprofitne organizacije ubrajamo političke stranke i vjerske zajednice.

U nastavku su dane definicije nekih oblika neprofitnih organizacija.

Prema Zakonu o udrugama („Narodne novine“, broj NN 74/14, 70/17, 98/19, 151/22) **Udruga** je oblik dragovoljnog udruživanja pojedinaca ili pravnih osoba koje se udružuju s ciljem zaštite njihovih interesa ili promicanja zaštite ljudskih prava i sloboda, zaštite okoliša i prirode, održivog razvoja, humanitarnih, socijalnih, kulturnih, odgojno-obrazovnih, znanstvenih, sportskih, zdravstvenih, tehničkih, informacijskih, strukovnih ili drugih uvjerenja i ciljeva koji su u skladu s Ustavom i zakonom. Udruga djeluje bez namjere ostvarivanja profita ili drugih gospodarskih koristi.

Zaklada je definirana Zakonom o zakladama („Narodne novine“, broj 106/18, 98/19, 151/22) kao pravna osoba koja nema članova, sastoji od imovine koja je namijenjena dugotrajnom služenju ostvarenju općekorisne ili dobrotvorne svrhe. Glavna karakteristika zaklade je da je neprofitna i da nema članova. Prihodi koji se generiraju od te imovine također se koriste isključivo za ostvarenje navedene svrhe.

Ustanova se je neprofitna organizacija čiji je cilj trajno obavljanje djelatnosti od javnog interesa, u skladu s posebnim zakonima koji reguliraju tu vrstu djelatnosti. Pravni status, odnosno osobnost ustanove stječe se putem upisa u sudski registar. Osniva se prema odredbama Zakona o ustanovama („Narodne novine“, broj 76/93, 29/97, 47/99, 35/08, 127/19, 151/22).

Umjetničke organizacije su također neprofitne organizacije, a imaju ograničenje da mogu obavljati samo djelatnost za koju su registrirane. Zakonom o pravima samostalnih umjetnika i poticanju kulturnog i umjetničkog stvaralaštva određen je način osnivanja, a mogu ih osnovati umjetnici. Pravni status započinje upisom u Registar umjetničkih organizacija pri Ministarstvu kulture i medija.

Komora je u pravilu samostalna i neovisna strukovna organizacija koja predstavlja i zastupa neku struku i/ili djelatnost. Najčešće se osniva temeljem posebnih zakona za svaku struku ili djelatnost.

Sindikata je neprofitna organizacija koju osnivaju radnici i zaposlenici. Sindikat se osniva kako bi predstavljao i zastupao interese i prava radnika u nekoj gospodarskoj grani ili djelatnosti ili u nekoj tvrtki. Sindikati se mogu ujediniti u udruge sindikata i sindikalne središnjice.

Udruga poslodavaca je neprofitna organizacija tj. udruga poslodavaca koja je osnovana sa svrhom da štiti i promiče prava i interese svojih članova, odnosno poslodavaca. Osnivači udruga su gospodarstvenici.

Političke stranke su neprofitne organizacije koje djeluju politički u skladu s ciljevima definiranim u njihovom programu i statutu. Političku stranku može osnovati minimalno 100 punoljetnih, poslovno sposobnih državljana Republike Hrvatske. Kada se politička stranka upiše u registar, stječe pravni subjektivitet kao pravna osoba. (Zakon o političkim strankama, „Narodne novine“, broj 76/93, 111/96, 164/98, 36/01, 28/06).

Vjerska zajednica prema zakonu je skup pojedinaca koji zajednički prakticiraju slobodu vjeroispovijesti putem javnog obavljanja vjerskih obreda i drugih izraza svoje vjere. Vjerske zajednice se upisuju u Evidenciju vjerskih zajednica u Republici Hrvatskoj. (Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica, „Narodne novine“, broj 83/02, 73/13).

Prema Zakonu o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma („Narodne novine“, broj 52/19 i 42/20) Turističke zajednice su organizacije koje se temelje na principima upravljanja destinacijom i osnivaju se s ciljem promocije i razvoja turizma u Republici Hrvatskoj te zaštite gospodarskih interesa osoba koje pružaju usluge u ugostiteljstvu i turizmu ili se bave djelatnostima izravno povezanim s turizmom. Njihova uloga je upravljanje destinacijom na razini za koju su osnovane.

Glavna karakteristika svih neprofitnih organizacija vidljiva je iz njihova naziva, a to je neprofitnost. To ne implicira da organizacija ne smije stvarati prihode ili profit, već određuje na koji način se usmjerava ostvareni prihod i profit unutar organizacije. Dakle, neprofitne organizacije sav prihod i profit ostvaren u svom djelovanju usmjeravaju u svoje poslovanje i ostvarenje ciljeva organizacije, a nikako za osobnu korist članova i osnivača. Organizacija mora ostvarivati neki javni interes bez obzira radi li se o manjoj grupi građana ili interesu i potrebama šire zajednice.

Može se reći da su temeljna obilježja neprofitnih organizacija usmjerenost k cilju, društvena orijentiranost, sloboda udruživanja i djelovanja, „popunjavaju“ prostor između pojedinaca, društva i država, prisutan volonterizam bilo članova, dijela članova ili upravljačke strukture.

Područja djelovanja neprofitnih organizacija su široka i tu spada sljedeće: socijalne usluge, kultura, sport, rekreacija, obrazovanje, znanost, istraživanje, zdravstvo, okoliš, razvoj, stanovanje, pravo, zagovaranje, politika, religija, međunarodne aktivnosti, filantropija, volonterizam, poslovne i strukovne udruge, sindikati, vatrogastvo, turizam.

2.4 Uloga neprofitnih organizacija u društvu

Uloga i značaj neprofitnih organizacija u društvu raste iz godine u godinu. Kao što je već ranije spomenuto, raspon organizacija, odnosno broj raznih oblika neprofitnih organizacija je širok i raznolik. Kako im sam naziv kaže, neprofitne organizacije nisu orijentirane na profit i nije im svrha ostvarenje profita nego rješavanje konkretnih društvenih problema ili interesa korisnika i članova. Neprofitne organizacije pozicionirale su se u društvu kao generatori razvoja društva i društvenih promjena. Tu su prvenstveno obuhvaćene udruge, koje su osnovali sami građani jer nisu mogli riješiti određeni problem kroz institucije. Često su udruge dodatni alat jedinica lokalne samouprave u nekim djelatnostima gdje sami JLS nema kapaciteta pokrivati neko područje poput kulture i sporta, a uglavnom je to i zakonski omogućeno i regulirano npr. Zajednice sportskih udruga. Značajnu ulogu imaju i udruge koje pokrivaju socijalne usluge i koje su postale praktički alternativa državnim ustanovama, a u nekim situacijama su i jedni pružatelj socijalnih usluga bilo zbog specifičnog područja koji pokrivaju ili zbog teritorijalne nedostupnosti usluga. Dobri su primjeri Udruga „Sunce“ Varaždinske županije sa svoje 4 podružnice: Varaždin, Ludbreg, Ivanec i Novi Marof – udruge za osobe s mentalnom retardacijom i Centar za ranu intervenciju u djetinjstvu MURID Čakovec.

Neprofitne organizacije imaju i značajnu ekonomsku ulogu u društvu. Neprofitne organizacije zapošljavaju značajan broj ljudi, odnosno stvaraju radna mjesta. Također, od otvaranja mogućnosti korištenja fondova Europske unije to se prepoznaje kao prilika i značajan dio vlastitih prihoda neprofitnih organizacija ostvaruje se s te razine.

2.5 Zakonski okvir i propisi za neprofitne organizacije (općenito)

Djelovanje neprofitnih organizacija određeno je s više razina zakonima, pravilnicima i drugim pravnim aktima kojima su uređena sva područja djelovanja svake pojedine vrste neprofitne organizacije.

U nastavku se daje pregled zakonske regulative. Svakako među značajnije zakone spada **Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija** („Narodne novine“, broj 121/14 i 114/22) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2015. godine. „Ovim zakonom uređuje se sustav financijskog poslovanja, računovodstva te nadzora nad financijskim poslovanjem i računovodstvom neprofitnih organizacija.“ Temeljem Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija donesena su tri pravilnika: Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu („Narodne novine“, broj 1/15, 25/17, 96/18,

103/18 i 134/22), Pravilnik o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija („Narodne novine“, broj 31/15, 67/17, 115/18 i 21/21) i Pravilnik o sustavu financijskog upravljanja i kontrola, izradi i izvršavanju financijskih planova neprofitnih organizacija („Narodne novine“, broj 119/15 i 134/22). Ovim zakonom uvedena je obveza dostave financijskih izvještaja za sve neprofitne organizacije te javna objava financijskih izvještaja kroz Registar neprofitnih organizacija koji vodi Ministarstvo financija. Dakle, ovim zakonom uređen je i Registar neprofitnih organizacija.

Zakon o udrugama („Narodne novine“, broj 74/14, 70/17, 98/19, 151/22) „uređuje osnivanje, pravni položaj, djelovanje, registracija, financiranje, imovina, odgovornost, statusne promjene, nadzor, prestanak postojanja udruge sa svojstvom pravne osobe te upis i prestanak djelovanja stranih udruga u Republici Hrvatskoj.“ Temeljem ovog zakona doneseni su i podzakonski akti koji detaljnije uređuju pojedina područja propisana Zakonom: **Uredba o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge** („Narodne novine“, broj 26/15) i **Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra udruga Republike Hrvatske i Registra stranih udruga u Republici Hrvatskoj** („Narodne novine“, broj 4/15).

Zakon o zakladama („Narodne novine“, broj 106/18, 98/19, 151/22) kojim se „uređuje osnivanje, pravni položaj, djelovanje, upis, ustrojstvo, djelatnost, imovina, statusne promjene i prestanak zaklada, upis i prestanak stranih zaklada te nadzor nad radom zaklada i stranih zaklada.“ Zakon o zakladama je zamijenio Zakon o zakladama i fondacijama koji je prestao važiti u 2019. godini.

FINA vodi Registar proračunskih i izvanproračunskih korisnika države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te njihovih korisnika, u ime i za račun Ministarstva financija u skladu s Pravilnikom o utvrđivanju proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna i proračunskih i izvanproračunskih korisnika proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te o načinu vođenja Registra proračunskih i izvanproračunskih korisnika i Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o utvrđivanju proračunskih i izvanproračunskih korisnika te o načinu vođenja Registra. Registar ustanova vodi se pri Trgovačkom sudu.

Ostali zakoni koji reguliraju rad neprofitnih organizacija su: Zakon o ustanovama („Narodne novine“, broj 76/93, 29/97, 47/99, 35/08, 127/19, 151/22), Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma („Narodne novine“, broj 52/19, 42/20), Zakon o

vatrogastvu („Narodne novine“, broj 125/19, 114/22), Zakon o pravima samostalnih umjetnika i poticanju kulturnog i umjetničkog stvaralaštva („Narodne novine“, broj 43/96, 44/96), Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica („Narodne novine“, broj 83/02, 73/13), Zakon o sportu („Narodne novine“, broj 141/22), Zakon o političkim strankama („Narodne novine“, broj 76/93, 111/96, 164/98, 36/01, 28/06), Zakon o volonterstvu („Narodne novine“, broj 58/07, 22/13, 84/21).

Neprofitne organizacije obveznici su i drugih propisa. To uključuje primjerice, zakone i posebne propise, dokumente kojima se uređuju odnosi države i neprofitnih organizacija, propisi i zakoni koji pokrivaju posebna područja. Neki od zakona koje tu ubrajamo su: npr. Zakon o igrama na sreću, Zakon o radu, Zakon o zaštiti na radu, Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Zakon o porezu na dobit, Zakon o humanitarnoj pomoći, Zakon o Hrvatskom Crvenom križu, i razni drugi zakoni koji se odnose na gospodarsku djelatnost.

3. UDRUGE

U ovom poglavlju daje se detaljan prikaz postupka osnivanja udruga, analizira se upravljanje udrugama, koje su mogućnosti njihova financiranja, te se daje obrazloženje gospodarske djelatnosti udruga. Također, prikazani su i specifični oblici udruga.

3.1 Osnivanje udruga

Uvjeti osnivanja udruga propisani su Zakonom o udrugama („Narodne novine“, broj 74/14, 70/17, 98/19, 151/22), te se prema tome „udrugu može osnovati s najmanje tri osnivača, fizičke ili pravne osobe“.

Osnivači mogu biti domaće i strane fizičke i/ili pravne osobe. Zakonom je dopušteno da među osnivačima mogu biti i maloljetne osobe s navršениh minimalno 14 godina života i punoljetne osobe lišene poslovne sposobnosti. Za takve osobe dodatno je potrebna suglasnost zakonskog zastupnika odnosno skrbnika. (Zakon o udrugama, „Narodne novine“, broj 74/14, 70/17, 98/19, 151/22). U odredbama zakona propisano je da među osnivačima barem jedna osoba mora biti punoljetna te da joj nije oduzeta poslovna sposobnost.

Formalni postupak osnivanje udruga započinje na osnivačkoj skupštinom. Tada osnivači moraju provesti sljedeće korake:

- Potrebno je utvrditi naziv i skraćeni naziv udruge te isto na stranom jeziku, sjedište udruge potrebno radi registracije udruge, na skupštini se biraju ili imenuju odgovorne osobe, odnosno osobe ovlaštene za zastupanje udruge i likvidatora udruge, postupak njihovog izbora i razrješenja, te pečat udruge
- Također se definira svrha udruge, odnosno određuju se ciljevi udruge i područje djelovanja udruge, koje su ciljane skupine i djelatnosti kojima se ostvaruju ciljevi, te eventualnu gospodarsku djelatnost udruge,
- Potrebno je definirati članstvo udruge, učlanjivanje, prava, obveze članova, način vođenja evidencije članova, te moguće kategorije članstva ako postoje,
- Određuje se način upravljanja udrugom te koja su tijela udruge, ovlasti, postupak sazivanja sjednica, postupak izbora, kako se odlučuje u tijelima udruge, koliko je trajanje mandata, te način na koji se saziva skupština u slučaju isteka mandata,
- Definiraju se ostala pitanja od javnosti djelovanja udruge, eventualna udruživanja, raspolaganje imovinom udruge, način kako se rješavaju sporovi i sukobi interesa unutar udruge, te ostalo

- Izrađuje se prijedlog statuta udruge,
- Izrađuju se preslike osobnih dokumenata likvidatora i osoba ovlaštenih za zastupanje, odnosno odgovornih osoba u udruzi,
- Potrebno je pribaviti suglasnost zakonskog zastupnika odnosno skrbnika za maloljetne osobe s navršenih 14 godina života te punoljetne osobe lišene poslovne sposobnosti,
- Uz navedeno potrebno je još odrediti radno predsjedništvo za izbornu skupštinu i zapisničara, u zapisnik evidentirati vrijeme početka i završetka sjednice, popisati prisutne osnivače udruge.
- Na skupštini se donosi odluka o osnivanju udruge i usvajanju statuta udruge, izbor i imenovanja svih članova tijela upravljanja udrugom te ovlaštenih osoba za zastupanje, imenuje se likvidator, te se donosi odluka o pokretanju postupka za upis u Registar udruga,
- Osobe ovlaštene za zastupanje ovjeravaju statut udruge i zapisnik o radu osnivačke skupštine te popunjavaju obrazac „Zahtjev za upis u Registar udruga Republike Hrvatske“ i obrazac „Popis osnivača i osoba ovlaštenih za zastupanje udruge/likvidatora“.

Ovlaštena osoba za zastupanje udruge, kako bi započela postupak registracije podnosi zahtjev za upis u Registar udruga. Zahtjev se podnosi Uredu državne uprave u županiji, odnosno gradskom uredu Grada Zagreba nadležnom za poslove opće uprave prema sjedištu udruge. Zahtjev mora sadržavati sve obvezne priloge. (Vodič za osnivanje udruge, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, 11. travanj 2023. godine, dostupno na: <https://udruge.gov.hr/istaknute-teme/najcesca-pitanja/vodic-za-osnivanje-udruge-2900/2900>)

Nakon upisa u Registar udruga potrebno je odraditi i sljedeće aktivnosti kako bi postupak bio završen:

- Nakon što se dobije Rješenje o upisu u Registar udruga izrađuje se pečat, za koji je potrebno imati: presliku rješenja o upisu u Registar udruga i presliku stranice statuta s opisom pečata,
- Sljedeći korak je upis u Registar poslovnih subjekata zbog određivanja matičnog broja i razvrstavanja prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, ali tek po izradi pečata. Upis se vrši pri Državnom zavodu za statistiku,

- Nakon izdavanja Obavijesti o razvrstavanju poslovnog subjekta odnosno matičnog broja udruge od Državnog zavoda za statistiku potrebno je otvoriti žiro račun u poslovnoj banci,
- Zadnji administrativni korak je upis u Registar neprofitnih organizacija kod Ministarstva financija, a po otvaranju žiro računa udruge.
- Ukoliko udruga sama nema kapaciteta, potrebno je odabrati računovodstveni servis ili osobu koja će obavljati računovodstvene poslove za udrugu, zbog odredbi Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija („Narodne novine“, br. 121/14) kojim je određeno da sve novoosnovane udruge vode dvojno knjigovodstvo najmanje prve 3 godine djelovanja. Udruge su dužne predavati financijska izvješća FINA-i. (Vodič za osnivanje udruge, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, 11. travanj 2023. godine, dostupno na: <https://udruge.gov.hr/istaknute-teme/najcescapitanja/vodic-za-osnivanje-udruge-2900/2900>)

3.2 Upravljanje udrugama

Upravljanje udrugama vrlo je kompleksno je područje, stoga kako bi se stekao što bolji uvid donosimo analizu tijela udruge, zakonskih obveza udruge u poslovanju, detaljan uvid u financijsko poslovanje i računovodstvo udruge te ljudske resurse udruge.

3.2.1. Tijela udruge

Članak 8. Zakona o udrugama („Narodne novine“, broj 74/14, 70/17, 98/19, 151/22) određuje da se „djelovanje udruge temelji se na načelu demokratskog ustroja, što znači da udrugom upravljaju članovi na način da unutarnji ustroj udruge mora biti zasnovan na načelima demokratskog zastupanja i demokratskog načina očitovanja volje članova.“

Skupština udruge je Zakonom propisana kao najviše tijelo udruge, ujedno je moguće sukladno Zakonu koristiti drugi naziv za skupštinu, ali je to potrebno propisati Statutom udruge. Statutom se mogu propisati i ostala tijela udruge, upravna, nadzorna ili slično. Zakonom je propisano imenovanje jedne ili više fizičkih osoba za zastupanje. Iz navedenog proizlazi da udruga obavezno mora imati skupštinu udruge i barem jednu fizičku osobu koja je ovlaštena za zastupanje udruge. Zakonom o udrugama „propisano je da su obvezni dio Statuta odredbe o: tijelima udruge, njihovu sastavu i načinu sazivanja sjednica, izboru, opozivu, ovlastima, načinu odlučivanja i trajanju mandata te načinu sazivanja skupštine u slučaju isteka mandata.“

Zakonom o udrugama previđena je mogućnost određivanja različitih kategorija članstva, izrijeком se navodi ta mogućnost i prepušta članovima udruge da statutom utvrde da li će samo pojedine kategorije članstva činiti skupštinu udruge odnosno imati pravo odlučivanja na skupštini. Na primjer, to mogu biti pridruženi, podupirući, počasni, maloljetnici, osobe lišene poslovne sposobnosti i te ostale kategorije članstva, naravno uz redovne članove. Ukoliko je tako odlučeno unutar udruge statutom moraju biti jasno uređeni uvjeti i način učlanjivanja i prestanak članstva za te kategorije, koja su njihova prava, obveze i odgovornosti, odnosno na koji način njihova sudjeluju u udruzi i kako se vodi popis tih kategorija članova. (Vodič za osnivanje udruge, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, 11. travanj 2023. godine, dostupno na: <https://udruge.gov.hr/istaknute-teme/najcesca-pitanja/vodic-za-osnivanje-udruge-2900/2900>).

U praksi se najčešće susrećemo sa sljedećim tijelima i ovlaštenim osobama:

- Skupština
- Stručno vijeće
- Nadzorni odbor
- Upravni odbor
- Predsjednik
- Zamjenik predsjednika
- Tajnik
- Blagajnik
- Likvidator

3.2.2. Zakonske obveze udruga u poslovanju

Djelovanje udruga temelji se načelima demokratskog ustroja, neprofitnosti, neovisnosti, javnosti i slobodnog sudjelovanja u javnom životu.

Udruge, sukladno zakonu, imaju obvezu voditi popis članova. Navedeni popis članova vodi se elektronički ili na drugi prikladan način te obvezno sadrži podatke o članovima: osobno ime ili nazivu, OIB-u, datum rođenja osobe, datum učlanjenja te datumu prestanka članstva u udruzi ako postoji, eventualnu kategoriju članstva,. Popis može obuhvaćati i neke druge podatke. Udruga ne objavljuje popis svojih članova, ali popis članova uvijek mora biti dostupan svim članovima i nadležnim tijelima, na njihov zahtjev. Popis članova udruga prema Zakonu o zaštiti osobnih podataka mora prijaviti Agenciji za zaštitu osobnih podataka (www.azop.hr).

Popis članova, kao službena evidencija udruge, treba biti točan i ažuran. Stranim državljanima, ako nemaju OIB, upisuje se broj putovnice ili drugi odgovarajući broj. Propisana novčana kazna za nevođenje popisa je od 2.000,00 do 10.000,00 kuna. (Vodič za osnivanje udruge, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, 11. travanj 2023. godine, dostupno na: <https://udruge.gov.hr/istaknute-teme/najcesca-pitanja/vodic-za-osnivanje-udruge-2900/2900>).

Statutom se određuje održavanje redovnih skupština, kao i rokovi za održavanje. Najčešće se skupštine održavaju barem jednom godišnje. Redovne sjednice skupštine moraju se održavati u roku koji je propisan Statutom. Moguće je održavanje i izvanrednih skupština koje se održavaju prema potrebi. Zapisnici sa skupština se obavezno dostavljaju Uredu državne uprave nakon održavanja sjednice skupštine udruge.

Udruge su se dužne pridržavati i svih ostalih zakona i propisa koji utječu i/ili reguliraju područje djelovanja i rada udruga, a navedeni su u poglavlju 2.5 Zakonski okvir i propisi za neprofitne organizacije (općenito).

3.2.3. Financijsko poslovanje i računovodstvo

Izrada godišnjeg programa rada i financijskog plana za provedbu programa rada propisana je kao obveza. Stoga svaka neprofitna organizacija koja je obveznik vođenja dvojnog knjigovodstva u pravilu na godišnjoj skupštini donosi navedeno za narednu godinu. Program rada i financijski plan donosi skupština, odnosno tijelo koje je statutom za to ovlašteno. Financijski plan sastoji se od plana prihoda i rashoda, plan zaduživanja i otplata te obrazloženja financijskog plana. Izmjene i dopune financijskog plana, ukoliko je potrebno, provode se prema postupku za donošenje financijskog plana. Odgovorna osoba u neprofitnoj organizaciji, odnosno zakonski zastupnik neprofitne organizacije odgovoran je za zakonito i pravilno izvršavanje financijskog plana. Sve je definirano Pravilnikom o sustavu financijskog upravljanja i kontrola te izradi i izvršavanju financijskih planova neprofitnih organizacija propisuje. (Računovodstvo udruga, <https://gov.hr/hr/racunovodstvo-udruga/590>, 21.4.2023.)

Knjigovodstvo neprofitnih organizacija vodi se po načelu dvojnog knjigovodstva, a prema Računskom planu za neprofitne organizacije. Neprofitne organizacije vode dnevnik u koji se unose poslovne promjene vremenskim slijedom, glavna knjiga u kojoj se evidentiraju poslovne promjene na imovini, obvezama, vlastitim izvorima te prihodima i rashodima i pomoćne knjige.

„Pomoćne knjige koje neprofitne organizacije vode su: knjiga dugotrajne nefinancijske imovine, knjiga kratkotrajne nefinancijske imovine, knjiga financijske imovine i obveza, dnevnik blagajni, knjigu izlaznih računa, knjigu ulaznih računa, evidenciju putnih naloga i korištenja službenih vozila, evidenciju danih i primljenih jamstava i garancija te ostale pomoćne evidencije prema posebnim propisima i svojim potrebama. Posebne pomoćne knjige i analitičke evidencije ne moraju se voditi ako neprofitna organizacija izravnim raščlanjivanjem stavki glavne knjige osigurava potrebne podatke. Rok na koji se čuvaju dnevnik i glavna knjiga je najmanje 11 godina, a za pomoćne knjige najmanje 7 godina. Neprofitne organizacije trajno čuvaju isplatne liste i analitičke evidencije o plaćama isplaćenim zaposlenicima.“ (Računovodstvo udruga, <https://gov.hr/hr/racunovodstvo-udruga/590>, 21.4.2023.).

Propisano je da neprofitna organizacija može donijeti Odluku o vođenju jednostavnog knjigovodstva i primjeni novčanog računovodstvenog načela, to od tada nije u obvezi vođenja dvojnog knjigovodstva, ali uvjet za to je da vrijednost imovine neprofitne organizacije u prethodne tri godine uzastopno manja od 30.526,24 eura (230.000 kuna) na razini godine i godišnji prihod u prethodne tri godine uzastopno manji od 30.526,24 eura (230.000 kuna) na razini godine. Odluku je potrebno donijeti do roka za podnošenje godišnjih financijskih izvještaja za prethodnu poslovnu godinu i važeća je sve dok neprofitna organizacija zadovoljava navedene uvjete. Odluka se može i opozvati.

Neprofitna organizacija koja vodi jednostavno knjigovodstvo dužna je voditi sljedeće poslovne knjige:

1. knjigu blagajne
2. knjigu primitaka i izdataka – primici i izdaci temeljem primljenih uplata i obavljenih isplata, uključujući i obračunska plaćanja, koji se odnose na poslovnu godinu, a koji se iskazuju kronološkim redoslijedom
3. knjigu ulaznih računa – podaci o svim primljenim računima dobavljača u poslovnoj godini, bez obzira na način plaćanja (npr. plaćanje sa žiroračuna, gotovinska plaćanja, obračunska plaćanja i dr.), a koji se iskazuju kronološkim redoslijedom
4. knjigu izlaznih računa - podaci o svim izdanim računima kupcima u poslovnoj godini, bez obzira na način naplate računa (npr. naplate na žiroračun, gotovinske naplate, obračunska plaćanja i dr.), a iskazuju se kronološkim redoslijedom
5. popis dugotrajne nefinancijske imovine – obuhvaća: neproizvedenu dugotrajnu materijalnu i nematerijalnu imovinu (zemljišta, patenti, licence i ostalo), proizvedenu

dugotrajnu imovinu (građevinske objekte, postrojenja i opremu, prijevozna sredstva, knjige, umjetnička djela i ostale izložbene predmete, višegodišnje nasade i osnovno stado, ulaganja u računalne programe i ostalo), plemenite metale i ostale pohranjene vrijednosti i sitni inventar.

Ako u razdoblju poslovne godine nije bilo poslovnih događaja, odnosno nema evidentiranih podataka o imovini i obvezama u poslovnim knjigama, udruga dostavlja Ministarstvu financija izjavu o neaktivnosti za prethodnu poslovnu godinu. (Računovodstvo udruga, <https://gov.hr/hr/racunovodstvo-udruga/590>, 21.4.2023.).

Izvještaj o potrošnji proračunskih sredstava

Izvještaj o potrošnji proračunskih sredstava, na Obrascu PROR-POT, udruga je dužna dostaviti ako je u prethodnom razdoblju dobila sredstva iz javnih izvora (Državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave).

Izvještaj PROR-POT se podnosi nadležnom tijelu, odnosno davatelju potpore. Nadležna tijela, odnosno davatelji potpore imaju pravo kontrole o utrošku sredstava iz Državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. „Prema važećim propisima, kontrole na licu mjesta za pojedinačne isplate neprofitnim organizacijama iznad 2.654,45 eura (20.000 kuna) predstavljaju standard dobrog sustava financijskih kontrola (sastavni dio Izjave o fiskalnoj odgovornosti). Minimalni sadržaj i rokove dostave izvještaja o potrošnji proračunskih sredstava utvrđuje ministar financija pravilnikom. U skladu s Uredbom o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge („Narodne novine“ broj 26/2015 i 37/2021) i tumačenju Ministarstva financija od 17. veljače 2016. godine, u slučaju postojanja ugovorom uređene obveze izvještavanja udruge i druge neprofitne organizacije prema davatelju sredstava iz javnih izvora koja je sadržajno detaljnija od propisanog PROR-POT obrasca, nije potrebno dostavljati navedeni obrazac.“ (Računovodstvo udruga, <https://gov.hr/hr/racunovodstvo-udruga/590>, 21.4.2023.)

Obveza korištenja revizorskih usluga

„Udruga koja je u prethodnoj godini imala ukupan prihod između 398.168,43 eura i 1.327.228,08 eura (tri i deset milijuna kuna) dužna je sukladno pravilima o reviziji financijskih izvještaja, putem ovlaštenog revizora, jednom godišnje, dati na uvid svoje financijske izvještaje. Udruga koja je u prethodnoj godini imala ukupan prihod iznad 1.327.228,08 eura

(deset milijuna kuna) dužna je sukladno pravilima o reviziji financijskih izvještaja, putem ovlaštenog revizora, jednom godišnje, revidirati svoje financijske izvještaje. Navedene udruge bit će dužne do 30. lipnja tekuće godine objaviti na svojim internetskim stranicama revizorsko izvješće o obavljenoj reviziji godišnjih financijskih izvještaja, odnosno o uvidu u financijske izvještaje za prethodnu godinu.“ (Računovodstvo udruga, <https://gov.hr/hr/racunovodstvo-udruga/590>, 21.4.2023.).

Objava godišnjih financijskih izvještaja

Ako neprofitne organizacije vode dvojno knjigovodstvo dužne su izraditi i objaviti sljedeće izvještaje:

1. godišnje: Bilancu (na Obrascu: BIL-NPF), Izvještaj o prihodima i rashodima (na Obrascu: PR-RAS-NPF) i Bilješke uz financijske izvještaje (ne predaju se, samo sastavljaju)
2. polugodišnje: Izvještaj o prihodima i rashodima (na Obrascu: PR-RAS-NPF).

Neprofitne organizacije koje vode jednostavno knjigovodstvo imaju nešto drugačija pravila. One predaju Godišnji financijski izvještaj o primicima i izdacima (na Obrascu: G-PR-IZ-NPF). Sadržaj financijskih izvještaja je propisan, a predaju se Ministarstvu financija, odnosno predaje se FINA-i u e-obliku. (Računovodstvo udruga, <https://gov.hr/hr/racunovodstvo-udruga/590>, 21.4.2023.).

Druge obvezne evidencije

Neprofitne organizacije imaju različite druge obveze, a koje se propisane posebnim zakonima. To su obveze propisane Pravilnikom o porezu na dodanu vrijednost za neprofitne organizacije koje su obveznici poreza na dodanu vrijednost, evidencije iz propisa o deviznom poslovanju i platnom prometu s inozemstvom, matična evidencije zaposlenih, te sve evidencije o isplaćenim plaćama i ostvarivanju drugih socijalnih prava zaposlenih. (Računovodstvo udruga, <https://gov.hr/hr/racunovodstvo-udruga/590>, 21.4.2023.).

3.2.4 Ljudski resursi

Ljudske resurse udruge načelno možemo podijeliti u četiri kategorije:

1. redovni članovi (volonteri)
2. zaposlenici udruge

3. volonteri (vanjski)
4. honorarni zaposlenici

Udruge su pretežito bazirane na aktivnostima svojih članova u njihovo slobodno vrijeme, odnosno volonterstvu članova. Povremeno udruge koriste volontiranje i nečlanova, to se najčešće odnosi na neke akcije udruga ili projektne aktivnosti. Udruge su dužne u svojim izvješćima prikazati volonterski rad, te se pridržavati odredbi Zakona o volonterstvu („Narodne novine“, broj 58/07, 22/13, 84/21).

„Volonterstvo (volonterizam, volontiranje) neprofitna je i neplaćena aktivnost kojom pojedinci i pojedinke, samostalno ili u okviru neke grupe ili organizacije, doprinose dobrobiti svoje zajednice ili cijelog društva. Volontiranje se javlja u raznim oblicima: od tradicionalnih običaja uzajamne samopomoći do organiziranog djelovanja zajednice u kriznim periodima.“

„Volonterstvo (ili dobrovoljni / dragovoljni rad) jedan je od kamena temeljaca civilnog društva jer oživljava najplemenitija stremljenja čovječanstva: zauzimanje za mir, slobodu, mogućnost izbora, sigurnost i pravičnost za sve ljude.“ (Udruga Srce Novi Marof, <http://www.udrugasrce.hr/opcenito-o-volontiranju/>, 21.4.2023.).

Velike udruge, odnosno udruge koje imaju financijske kapacitete zapošljavaju radnike na određenim poslovima, to uključuje opće administrativne poslove u udruzi, poslove vođenja i upravljanja udrugom, specifične stručne poslove te poslove na projektima. Prilikom zapošljavanja udruge podliježu svim propisima kao i sve ostale pravne osobe te su se dužne pridržavati Zakona o radu, Zakona o zaštiti na radu, svih ostalih važećih propisa te redovno isplaćivati plaće i uplaćivati poreze i doprinose.

Za povremene aktivnosti i projekte udruge mogu angažirati i vanjske osobe, odnosno ugovarati suradnike putem Ugovora o djelu i/ili Ugovora o autorskom djelu.

3.3 Mogućnosti financiranja udruga

Prema Mahačeku (2015) neprofitne organizacije donose godišnji program rada i financijski plan. Financijskim planom prihode i rashode treba planirati prema vrstama iz računskog plana neprofitnih organizacija, kako bi tijekom godine bilo moguće pratiti njihovo ostvarivanje.

Kao što je već ranije navedeno, udruge su neprofitne organizacije i nije im cilj ostvarivanje dobiti. Međutim udruge za svoje djelovanje nužno trebaju financijska sredstva

kako bi mogle redovno podmirivati neophodne troškove, a pritom je poželjno da pozitivno posluju.

Udruge mogu imati više vrsta i izvora prihoda, odnosno financiranja:

- vlastiti prihodi od članarina – članarine koju uplaćuju članovi udruga, a koriste se za financiranje redovne djelatnosti udruga,
- vlastiti prihodi od gospodarske djelatnosti – sukladno zakonskoj regulativi udruge imaju mogućnosti obavljanja gospodarske djelatnosti kako bi osigurale prihode i sredstva za svoje djelovanje,
- donacije fizičkih i pravnih subjekata – sredstva koje pravne i fizičke osobe daruju udrugama kako bi pomogle njihov rad i djelovanje,
- financiranje putem javnih poziva i natječaja na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini - novac koji se dodjeljuje udrugama za provedbu točno definiranih projekata koji doprinose postizanju ciljeva i javnih politika jedinca lokalne i regionalne samouprava ili Republike Hrvatske,
- financiranje putem EU projekata - novac koji se dodjeljuje udrugama za provedbu točno definiranih projekata koji doprinose postizanju ciljeva i javnih politika EU. Dodjela sredstava se odvija po točno određenim pravilima i procedurama s visokom razinom kontrole namjenskog trošenja sredstava.
- Fundraising - prikupljanje financijskih sredstava u svrhu provođenja određenih aktivnosti, projekata ili programa.

3.4 Gospodarska djelatnost udruga

Sukladno članku 9. Zakona o udrugama, udruga može obavljati gospodarsku djelatnost ali ne radi stjecanja dobiti za svoje članove ili treće osobe. Rad udruge temelji se na načelu neprofitnosti, udruga se ne osniva sa svrhom stjecanja dobiti, ali može obavljati gospodarsku djelatnost ako je to propisano statutom, a djelatnost se obavlja sukladno posebnim propisima kojima se uređuju uvjeti za obavljanje te djelatnosti.

Prema Općem poreznom zakonu, odnosno njegovim odredbama, gospodarska djelatnost odnosi se na razmjenu roba i usluga na tržištu s ciljem ostvarivanja prihoda, dohotka, dobiti ili drugih ekonomski koristi.

Dobit, odnosno višak prihoda nad rashodima ostvaren u obavljanju gospodarske djelatnosti udruge mora se isključivo koristiti za ostvarivanje ciljeva udruge. U skladu s tim načelima,

udruga ima mogućnost obavljati gospodarsku djelatnost, a visina prihoda nije ograničena. Zabrana stjecanja dobiti za članove i treće osobe ne sprječava udrugu da podmiri troškove ili primjereno nagradi članove i druge osobe koje obavljaju određene zadatke povezane s ciljevima udruge.

Ured državne uprave, za udruge koje u statutu imaju gospodarsku djelatnost, nakon upisa u Registar udruge obavještava Poreznu upravu. Udruge su dužne u roku od osam dana od dana početka obavljanja djelatnosti izvršiti upis u registar poreznih obveznika. Svrha ovoga je da se izbjegne stjecanja neopravdanih povlastica na tržištu zbog neoporezivanja. Udruga za to neće dobiti rješenje, nego postaje poreznik obveznik bez rješenja. Ukoliko Porezna uprava sama ili na zahtjev drugih utvrdi obvezu plaćanja poreza na dobit izdaje rješenje.

Smisao ove obveze je da bi neoporezivanje udruge stavilo udrugu u povoljniji položaj na tržištu od poduzetnika koji je obveznik poreza na dobit i obavlja istu gospodarsku djelatnost. Iz pozicije Zakona o porezu na dobit način iskorištenja viška prihoda nije bitan, a niti je propisan prag prihoda za obvezu prijavljivanja djelatnosti. Udruge također mogu osnivati i druge gospodarske subjekte npr. trgovačka društva.

Postoji širok spektar gospodarskih djelatnosti koje udruga može obavljati. U pravilu je dopušteno obavljati sve djelatnosti koje su utvrđene statutom udruge. Izuzete su one koje su zakonom zabranjene. Za svaku konkretnu gospodarsku djelatnost koju udruga planira provoditi potrebno je provjeriti zakonsku mogućnost i uvjete za djelatnost. (Gospodarska djelatnost udruge, <https://gov.hr/hr/gospodarska-djelatnost-udruge/592>, 15.5.2023.).

3.5 Neki specifični oblici udruge

Među udrugama postoje i neki specifične udruge koje imaju važnu ulogu u razvoju Republike Hrvatske.

Hrvatska zajednica općina neprofitna je, nevladina i nestranačka organizacija, utemeljena na načelu dobrovoljnog udruživanja, koju su osnovale hrvatske općine s ciljem promocije i zaštite svojih interesa. Prvotno Udruga općina u Republici Hrvatskoj, a od ožujka 2019. godine Hrvatska zajednica općina, osnovana je 19. lipnja 2002. godine u Zagrebu, temeljem odredbi Zakona o udrugama i Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, koji jedinicama lokalne samouprave omogućava osnivanje udruge radi promicanja i ostvarivanja zajedničkih interesa (članak 12. stavak 2. Zakona). Organizacijski prethodnik današnje Hrvatske zajednice općina bilo je Vijeće općina, koje je djelovalo kao privremena ustrojbeno jedinica nekadašnjeg

Saveza gradova i općina Republike Hrvatske (1993. – 2002.). Međutim, korijeni Zajednice datiraju još iz 1975. kada je iz Saveza gradova Socijalističke Republike Hrvatske nastao Savez gradova i općina Socijalističke Republike Hrvatske. U 2023. godini Hrvatska zajednica općina u svom članstvu okuplja 334 općine iz svih 20 županija (Hrvatska zajednica općina, <https://hzo.hr/o-nama/>, 8.5.2023.).

Udruga gradova nacionalna je nestranačka i nepristrana zajednica gradova osnovana 2002. godine s ciljem poticanja suradnje jedinica lokalne samouprave i promicanja zajedničkih interesa gradova u Republici Hrvatskoj. Međutim, u drugim organizacijskim oblicima na području Republike Hrvatske djelovala je od 1971. godine. Udruga ima 127 članova i svoju djelatnost financira iz članarine, EU fondova, međunarodnih darovnica, kotizacija od stručnih skupova, donacija, itd. Svaki grad član u udruzi zastupa gradonačelnik. Osnove djelovanja uređene su Statutom i Poslovníkom. U gradovima koji su učlanjeni u udrugu živi ukupno 2.993.438 stanovnika (69,86% ukupnog stanovništva Republike Hrvatske) te administrativno obuhvaćaju 20.968 km² teritorija Republike Hrvatske (37,05% ukupne površine) (Udruga gradova, <https://www.udruga-gradova.hr/o-udruzi/>, 8.5.2023.).

Hrvatska zajednica županija krovna je nacionalna udruga regija. „Hrvatska zajednica županija danas ima posebno važnu ulogu budući da je Republika Hrvatska punopravna članica Europske Unije. Pravo na lokalnu samoupravu određeno je Europskom poveljom o lokalnoj samoupravi, a zadaća tih jedinica je odgovorno upravljanje dijelom javnih poslova na dobrobit svih građana. Hrvatska zajednica županija tako uspješno surađuje s nacionalnim udrugama lokalne samouprave, članica je Vijeća europskih općina i regija (CEMR) te Odbora regija Europske Unije, a ostvarila je bilateralnu suradnju s Francuskom udrugom vijeća europskih općina i regija te sa Savezom vojvodstava Republike Poljske. Svoje potencijale koristi i na području europskih fondova. U partnerstvu s 26 zemalja uključena je u provedbu projekta LADDER – Lokalne vlasti kao pokretači razvoja, edukacije i podizanja svijesti.“ (Hrvatska zajednica županija, https://www.hrvzz.hr/o_nama, 8.5.2023.).

Stvaranje lokalnih partnerstva, nazvanih **Lokalne akcijske grupe (LAG)**, započinje povezivanjem lokalnih dionika iz sva tri sektora. LAG-ovi su originalan i važan dio pristupa LEADER-a. Zadatak im je izrada lokalnih razvojnih strategija te usmjeravanje i praćenje njihove provedbe uključujući korištenje sredstava potpore. LAG treba udružiti partnere iz javnog i privatnog sektora, pazeći na uravnoteženu zastupljenost predstavnika postojećih lokalnih interesnih skupina, koji dolaze iz različitih socioekonomskih sektora. Na razini

odlučivanja, bar 50% članova mora dolaziti iz poslovnog sektora i sektora civilnog društva. LAG se može osnovati ad hoc, ili se može graditi na već postojećim partnerstvima (Hrvatska mreža za ruralni razvoj, <https://hmrr.hr/leader/sto-je-lag/>, 8.5.2023.).

4. PRIMJER UDRUGE EKOMUZEJ LEPOGLAVA

Kako bi se stekao što bolji uvid u poslovanje udruga kao neprofitnih organizacija, u ovom poglavlju prikazana je udruga Ekomuzej Lepoglava. Dan je prikaz metodologije rada, ciljeva i osnovnih podataka o udruzi, povijesti i dostignuća udruge, ustroja udruge, medijske pokrivenosti rada udruge, analize financijskog poslovanja te problema i izazova koji su pred udruhom.

4.1 Metodologija

Podaci o udruzi Ekomuzej Lepoglava prikupljeni su na više načina. Osnovne informacije preuzete su sa službene stranice udruge Ekomuzej Lepoglava i s Facebook profila. Opći podaci o udruzi preuzeti su iz Registra neprofitnih organizacija i Registra udruga. Za detaljnije informacije o poslovanju udruge, proveden je intervju s predsjednicom udruge Karmen Šoštarić. U izradi ovog rada korištena je metoda studije slučaja, koja je kvalitativna metoda kojom se proučava određeni slučaj, u ovom slučaju Udruga Ekomuzej Lepoglava.

4.2 Ciljevi, djelatnosti udruge Ekomuzej Lepoglava i osnovni podaci

Ciljevi djelovanja udruge Ekomuzej Lepoglava su: vrednovanje, istraživanje, čuvanje i prenošenje, te interpretiranje i prezentiranje ukupne lokalne prirodne i kulturne baštine (materijalne i nematerijalne), te poticanje, vrednovanje i organiziranje ostalih oblika kulture i kreativnog izražavanja u Lepoglavi; razvijanje atrakcija i događanja koji će destinaciju „Lepoglava, europski grad čipke“ učiniti zanimljivom i posjećenom destinacijom kulturnog turizma u hrvatskom i regionalnom europskom kontekstu i tako doprinijeti ukupnom razvoju Grada Lepoglave, kreiranje mreže medija interpretiranja i prezentiranja kolektivne memorije Lepoglave i poticanje procesa kolektivnog samorazumijevanja kao temelja stvaranja prepoznatljive kulturno-turističke destinacije „Lepoglava, europski grad čipke“; sustavno osvještavanje i educiranje lokalnog stanovništva za proces primjerenog i održivog korištenja lokalne prirodne i kulturne baštine za kreiranje dodane vrijednosti, a posebno s naglaskom na nematerijalnu baštinu čipke i čipkarstva, korpus kulturne baštine pavlina, baštinu lepoglavske kaznionice, prirodnu baštinu geomorfološkog područja Kamenog vrha i Gaveznice s vulkanom i nalazištem ahata te baštinu tradicijske kulture lepoglavskog kraja; iniciranje potpisivanja i primjene u praksi načela „Agende 21 za kulturu“ na području Grada Lepoglava koji bi postao prvi hrvatski grad koji je usvojio ovaj značajan globalni strateški dokument. Ovaj dokument bio bi temelj osnaživanja i obogaćivanja kulturnog i društvenog života grada i okolice, temeljni dokument razvoja destinacije „Lepoglava, europski grad čipke“ i Ekomuzeja Lepoglava; umrežavanje sa srodnim ekomuzejima, projektima i muzejima te kulturnim i kulturno-turističkim destinacijama u Hrvatskoj, Europi i svijetu koji prožima sve aspekte djelovanja ekomuzeja, a posebno u segmentu čipke i čipkarstva, pavlinske kulture, penološke baštine lepoglavske kaznionice i geomorfoloških fenomena ahata i vulkana; jačanje vidljivosti Lepoglave kao kulturno-turističke destinacije na karti Hrvatske i Europe kroz natjecanja i osvajanja strukovnih nagrada i priznanja u zemlji i inozemstvu temeljem inovativnih i

kreativnih rješenja iz područja kulture, muzeologije, turizma i održivog razvoja; ostvarivanje dostignuća „nove muzeologije“ prema kojima baštinske ustanove sve više postaju središnja mjesta za čuvanje kolektivne memorije lokalne zajednice u kojoj djeluju i njezinih mnogostrukih identiteta, te ključno mjesto kojim zajednica komunicira svoju kulturu sebi i svim svojim posjetiteljima, a manje mjesto „obožavanja sakupljenih predmeta“ koji se u najboljem slučaju obraćaju specijalističkoj, usko stručnoj publici.

Djelatnosti kojima se ostvaruju ciljevi: organiziranje i vođenje stalnih izložbi, interpretacijskih centara i manifestacija; planiranje i realiziranje suradnje s odgojno-obrazovnim ustanovama, te turističkim sektorom i svim partnerima s kojima se provodi kulturni i kulturno-turistički razvoj Grada Lepoglava; razmjenjivanje programa i vođenje suradnje sa sličnim organizacijama, udrugama i asocijacijama u Hrvatskoj, Europi i svijetu; organiziranje susreta umjetnika i stručnjaka, te iniciranje i vođenje kreativnih i edukativnih radionica; iniciranje i realiziranje namjenskih kulturnih i kulturno-turističkih proizvoda osmišljenih za lokalno stanovništvo i turiste; proizvodnja i prodaja namjenskih kulturnih i kulturno-turističkih proizvoda osmišljenih za lokalno stanovništvo i turiste; izrada projekata prema resornim ministarstvima i EU iz područja kulture i turizma (Registar udruga Republike Hrvatske, <https://registri.uprava.hr/>, 9.5.2023.).

Područja djelovanja: Kultura i umjetnost – Kulturna baština (Zaštita i očuvanje materijalnih kulturnih dobara, Konzervatorsko-restauratorska djelatnost, Arhivska djelatnost, Muzejska djelatnost, Zaštita kulturnih krajolika, Zaštita i očuvanje nematerijalnih kulturnih dobara, Općekulturna (kulturološka) djelatnost) , Kultura i umjetnosti - Interdisciplinarne kulturno-umjetničke djelatnosti ,Kultura i umjetnosti - Ostale djelatnosti u kulturi i umjetnosti, Kultura i umjetnost - Književno-nakladnička djelatnost, Međunarodna suradnja - Obrazovanje, ostala razvojna suradnja, Međunarodna suradnja - Ostale djelatnosti međunarodne suradnje , Obrazovanje, znanost i istraživanje - Međunarodna suradnja i mobilnost u obrazovanju , Obrazovanje, znanost i istraživanje - Organizacija domaćih i međunarodnih znanstvenih i znanstvenostručnih skupova, škola, kongresa i seminara, Zaštita okoliša i prirode - Očuvanje posebno vrijednih prirodnih područja i drugih prostora (Registar udruga Republike Hrvatske, <https://registri.uprava.hr/>, 9.5.2023.).

Udruga nema registriranu gospodarsku djelatnost.

Osnovni podaci o udruzi:

Naziv udruge iz registra: „Ekomuzej Lepoglava“

Registarski broj: 05001626

OIB: 03152601906

Sjedište: Trg prvoga hrvatskog sveučilišta 7, Lepoglava

Datum upisa u registar: 14.10.2011.

Datum osnivačke skupštine: 26.9.2011.

Logo udruge, odnosno pečat istog oblika sastoji se od polukružnog natpisa Ekomuzej Lepoglava, a u sredini se nalaze niti koje simboliziraju niti čipke. Logo je vidljiv na slici 1.

Slika 1. Logo udruge Ekomuzej Lepoglava

Izvor: www.ekomuzej-lepoglava.hr

4.3 Povijest udruge, dostignuća i rezultati

Udruga Ekomuzej Lepoglava osnovana je krajem 2011. godine, a njen je glavni fokus na očuvanju nematerijalne kulturne baštine Lepoglave. Udruga od osnivanja provodi projekte na području kulture, očuvanja kulturne baštine, cjeloživotnog obrazovanja i socijalne uključenosti.

Udruga Ekomuzej Lepoglava bila je prva u Republici Hrvatskoj koja je koristila program „Radom za zajednicu i sebe“ odnosno javne radove za očuvanje kulturne baštine. Kroz takve programe zaposleno je 9 osoba. Iz sredstava Ministarstva kulture, Programa javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske za Očuvanje nematerijalne baštine, organizirane su i mentorske radionice lepoglavske čipke, za usavršavanje čipkarica i edukaciju za izradu motiva

čipke. Slični programi očuvanja kulturne baštine provedeni su i iz javnog poziva Zaklade za razvoj civilnog društva. Proveden je projekt Be Unique, iz programa EU Grundtvig, proveden je i DE-PARK projekt iz IPA programu prekogranične suradnje Hrvatske i Slovenije. Tijekom godina ostvareno je više od 50 programa međunarodne suradnje. Udruga ima različite aktivnosti vezane uz organiziranje izložbi i prezentacija lepoglavske čipke za posjetitelje u Lepoglavi. Također, primaju grupe posjetitelja koji dolaze vidjeti stalni postav u Galeriji čipke u lepoglavskom Domu kulture, uz organizaciju prezentacija izrade čipke. Udruga igra važnu ulogu u očuvanju i promociji lepoglavske čipke i kulturne baštine Lepoglave. Posebno se ističu kao suorganizatori Međunarodnog festivala čipke u Lepoglavi od 2012. godine. U tom kontekstu, sudjeluju u organizaciji stručnih i izložbenih dijelova programa te samostalno organiziraju izložbe i prezentacije izrade čipke na tom uglednom međunarodnom festivalu. Pojedinačni projekti koje je provela udruga Ekomuzej Lepoglava u razdoblju od 2012. do 2022. godine prikazani su u Tablici 1. koja je prikazana u nastavku.

Tablica 1. Popis provedenih projekata tijekom godina

Popis provedenih projekata tijekom godina	
Naziv	Opis
Programi međunarodne kulturne suradnje Ministarstva kulture Republike Hrvatske	Idrija (Slovenija) 2012., 2013., 2014., 2015., 2016., 2017., 2018. 2019., 2022.
	Bobowa (Poljska) 2012., 2013., 2014., 2015., 2016., 2017., 2018., 2022.
	Železniki (Slovenija) 2013., 2017.
	Kiskunhalas (Mađarska) 2013., 2014., 2015., 2016., 2017., 2018., 2020., 2021., 2022.
	Buško jezero (BIH) 2013., 2014., 2015.
	Sarajevo (BIH) 2017.
	Temse (Belgija) 2018.
	Novedrate (Italija) 2013., 2018., 2022.
	Međunarodna OIDFA konferencija Ljubljana 2016.
	Prešov (Slovačka) 2019.

	Camarinas (Španjolska) 2019.
	Peniche (Portugal) 2022.
Provedeni EU projekti:	EU for citizens „LACE – Same history for better future“ (partneri Idrija, Bobowa, Kiskunhalas, Lepoglava) 2013.
	Grundtvig „Be unique within Europe“ (partneri Španjolska, Malta, Švedska, Estonija, Wales, Belgija i Slovenija) 2013.- 2015.
	IPA Hrvatska-Slovenija „DE-PARK“, 9 partnera iz Hrvatske i Slovenije. 2015.-2016.
	EU for citizens "Zajednički čuvamo baštinu Europske unije / Skupaj ohranjamo dedešćinsko znanje EU" Idrija/Lepoglava 2014.-2015.
Ministarstvo kulture Republike Hrvatske	Projekti kulturno umjetničkog amaterizma 2016.
	Muzejsko galerijska djelatnost 2012.-2019.
	Očuvanje nematerijalne kulturne baštine 2013.-2022.
	Vizualne umjetnosti 2020.-2022.
Ministarstvo vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske	Projekti iz područja Informiranja o EU 2020.-2021.
Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske	Potporna za manifestacije 2017.
Ministarstvo turizma Republike Hrvatske	Manifestacije 2014., 2016.
Zaklada za razvoj civilnog društva	Program očuvanja nematerijalne baštine 2018.
Grad Lepoglava	Javni natječaj za udruge 2016.-2022.
Varaždinska županija	Javni natječaj za udruge 2013.-2022.
ESF Umjetnosti i kultura	Čipka iluzija u partnerstvu s HNK Varaždin 2019.

Izvor: Izrada autora

4.4 Ustroj i tijela udruge

Ustroj i tijela udruge Ekomuzej Lepoglava određeni su Zakonom o udrugama („Narodne novine“, br. 74/14, 70/17, 98/19, 151/22) i Statutom udruge Ekomuzej Lepoglava, a sastoji se od sljedećeg:

- Skupština udruge – najviše upravljačko tijelo udruge. „Članovi/ice Skupštine udruge su svi redoviti članovi/ice udruge. Skupština radi u sjednicama koje mogu biti redovne i/ili izvanredne, a redovne mogu biti izborne i/ili izvještajne. Skupštine se održavaju u pravilu barem jednom godišnje, a između dvije sjednice Skupštine ne smije proći više od dvije godine. Redovne izborne sjednice Skupštine održavaju se jednom u četiri godine, a na njima se razrješavaju, odnosno biraju novi predsjednik/ica, dopredsjednik/ica, članovi/ice Savjeta, članovi/ice Nadzornog odbora i likvidator. Skupština donosi odluke natpolovičnom većinom prisutnih članova/ica Skupštine udruge i to javnim glasovanjem. Skupština utvrđuje smjernice rada, donosi Statut, donosi odluke i druge akte, donosi strateške i financijske planove i programe rada, usvaja izvješća o radu, odlučuje o prestanku rada udruge.“
- predsjednik/ica – „ima ovlasti zastupanja udruge. „Organizira i koordinira rad udruge i Savjeta udruge. Predsjednik udruge je ujedno i predsjednik Savjeta udruge i predsjednik Skupštine udruge. Mandat traje četiri godine, a za svoj rad odgovara Skupštini udruge. Predsjednik zastupa udruhu, sklapa ugovore i poslove, organizira i koordinira rad udruge, vodi poslove udruge, podnosi izvješća.“
- tajnik/ica – ima ovlasti zastupanja udruge. „Tajnik/ica udruge brine se o administrativnim, financijskim, tehničkim i drugim operativnim poslovima udruge. Mandat traje četiri godine, a za svoj rad odgovara Skupštini udruge. Tajnik obavlja administrativne, tehničke i operativne poslove, koordinira rad tijela Udruge, brine se o pripremi sjednica i sastanaka svih tijela udruge, vodi zapisnike sa sjednica i sastanaka svih tijela udruge, priprema materijale i pomaže u radu svih tijela udruge, brine o financijskom poslovanju udruge i obavlja rizničarske poslove, vodi evidenciju članstva i rješava sve probleme vezane uz članstvo u udruzi, vodi arhiv udruge, te ima ostala prava i obveze utvrđene ugovorom.“
- dopredsjednik udruge – predstavlja udruhu. „Mandat traje četiri godine, a za svoj rad odgovara Skupštini udruge. Mijenja predsjednika u slučaju njegove odsutnosti i spriječenosti.“

- Savjet udruge – članovi predstavljaju udruhu. Savjet je upravljačko tijelo koje upravlja radom udruge između dviju uzastopnih sjednica Skupštine udruge. Savjet udruge ima 9 članova. Čine ga predsjednik udruge, dopredsjednik udruge, tajnik udruge, predstavnik Grada Lepoglave – gradonačelnik, predstavnik Turističke zajednice, predstavnik lepoglavskih čipkarica, predstavnik obrazovnih ustanova s područja grada Lepoglave, predstavnik Turističko kulturno informativnog centra Lepoglava, predstavnik Udruge lepoglavski ahat. „Mandat članova traje četiri godine. Savjet udruge vodi aktivnosti između dvije uzastopne Skupštine, provodi odluke Skupštine, izrađuje strateške i financijske planove i programe rada, izrađuje izvješća o radu i financijska izvješća, brine se o imovini, odlučuje o zapošljavanju u udruzi, donosi ostale odluke važne za rad udruge.“
- Nadzorni odbor – „najviše nadzorno tijelo udruge koje nadzire financijski i organizacijski rad i razvoj Udruge. Nadzorni odbor udruge ima 3 člana/ice. Mandat članova/ica Nadzornog odbora udruge traje četiri godine. Prati i nadzire rad svih tijela Udruge te o svom nalazu i mišljenju obavještava Upravni odbor Udruge i tijelo čiji je rad nadziran. Nadzorni odbor prati i nadzire rad udruge te materijalno i financijsko poslovanje Udruge, prati i nadzire ostvarivanje ugovornih i drugih zakonskih obveza, poštivanje i primjenu Zakona, Statuta udruge i drugih odluka tijela udruge u obavljanju djelatnosti udruge, djelatnosti svih tijela udruge i djelatnosti svih ustrojstvenih oblika udruge, prati i nadzire usklađenost rada udruge i dokumenata udruge s Zakonom, obavlja ostale poslove koji mu se stave u nadležnost.“
- likvidator udruge – „zastupa udruhu u postupku likvidacije te se otvaranjem likvidacijskog postupka upisuje u registar udruga kao osoba ovlaštena za zastupanje udruge do okončanja postupka likvidacije i brisanja udruge iz registra udruga.“
- stručna radna tijela – osnivaju se po potrebi. „Odluku o osnivanju stručnih radnih tijela, povjerenstva i programskih sekcija te imenovanju i razrješenju dužnosti koordinatora pojedinih programa i projekata donosi Savjet Udruge.“
(Statut udruge Ekomuzej Lepoglava).

4.5 Ekomuzej Lepoglava u medijima

U ovom odlomku dan je pregled dijela medijskih objava o radu udruge Ekomuzej Lepoglava. S obzirom da je velik broj medijskih objava, izdvojeno je nekoliko značajnijih. Djelovanje udruge praćeno je od medija na lokalnoj i nacionalnoj razini, a to obuhvaća objave

članaka u novinama, objave članaka na Internet portalima i objave na raznim televizijama. Prva značajna vijest jest članak o osnivačkoj skupštini Ekomuzeja Lepoglava koji je objavljen u Lepoglavskom gradskom listu, a koji je vidljiv na slici 2. Članci o osnivačkoj skupštini objavljeni su i u ostalim županijskim medijima.

Slika 2. Članak iz Lepoglavskog lista – Osnivačka skupština

Izvor: Lepoglavski gradski list 2011

Kao što je već ranije spomenuto, udruga Ekomuzej Lepoglava prva je u Republici Hrvatskoj pokrenula zapošljavanje putem javnih radova u sektoru kulture. Dotad je bila praksa da javne radove isključivo koriste JLS-i za komunalne radove. Vijest o tome bila je objavljena na HRT-u, te raznim portalima. Ovdje je izdvojen članak iz Večernjeg lista iz 2013. godine koji je vidljiv na slici 3, te slici 4. iz priloga objavljenog na HRT-ovom Regionalnom dnevniku.

Slika 3. Članak iz Večernjeg lista o zapošljavanju u udruzi

LEPOGLAVA

Biserka i Štefica su prve profesionalne hrvatske čipkarice

NAJČITANIJE

PRIGOŽINI: SVI SU POBJEGLI!
VIDEO Od Dana pobjede do bijega: Snimka prikazuje ponižavajuće povlačenje...

BIZARNOST U BEOGRADU
VIDEO "Što je s mozgom?" Snimka ostavila ljude u nevjerici: Bole je noge pa sje.

OBJAVIO MUP
Nestao iz Novog Zagreba: Jeste li ga vidjeli, sjeo je u auto i od tada ga nema

STORM SHADOW
Ovo su rakete koje V. Britanij šalje Ukrajini: Domet im je 250 km, a Britanci su imali...

ŽRTVE PUČNJAVA U SRBIJI
Djevojčica i dalje životno ugrožena, dječak u teškom stanju: 'Od početka je bio...

VL Autor
Danica Pajtak

22.04.2013.
u 11:00

Za čipkarice je rad počeo 1. ožujka, a trajat će do 31. kolovoza ove godine – objasnio je Dejan Bjelivuk iz lepoglavske udruga Ekomuzej, koji se nada da će biti nastavljeni i nakon isteka tog roka

Biserka Brezni i Štefica Špiljak iz Lepoglave onedavno su zaposlene kao čipkarice u lepoglavskoj udruzi Ekomuzej i zapravo su prve profesionalne čipkarice u Hrvatskoj. Na to su izrazito ponosne.

Izvor: www.vecernji.hr 2013.

Slika 4. Prilog HRT-a, Regionalni dnevnik o zapošljavanju u udruzi

Izvor: HRT Regionalni dnevnik 2013.

Udruga je za svoj rad dobila i razna priznanja. Svakako jedno od najznačajnijih je priznanje Etnografskog muzeja iz Zagreba koji je obilježavajući 100 godina postojanja dodijelio priznanja ustanovama, institucijama, udrugama, pojedincima i drugima s kojima je ostvario dugogodišnju uspješnu suradnju. Objava iz Varaždinskih vijesti iz 2019. godine o priznanjima vidljiva je na slici 5.

Slika 5. Prilog iz Varaždinskih vijesti o dobivenim priznanjima

Među dobitnicima priznanja Etnografskog muzeja čak njih šest je iz Lepoglave

Varaždinske vijesti | 30.10.2019. u 13:46h | Objavljeno u Društvo

Obilježavajući 100 godina postojanja, Etnografski muzej iz Zagreba dodijeli je priznanja ustanovama, institucijama, udrugama, pojedincima i drugima s kojima je ostvario dugogodišnju uspješnu suradnju. Među dobitnicima ovih vrijednih priznanja je čak šest s područja Grada Lepoglave - Grad Lepoglava, Međunarodni festival čipke, Ekomuzej Lepoglava, Zadruga lepoglavske čipke, Čipkarsko društvo Danica Bresler i Mirko Varović.

- Priznanja dobivena od ovako eminentne ustanove potvrda je vrijednosti našeg rada na očuvanju naše kulturne baštine čije je bogatstvo neizmjereno i prepoznato na svjetskoj razini, a što potvrđuje i UNESCO-ov status nematerijalnog kulturnog dobra dodijeljen lepoglavskom čipkarstvu. Dobivena priznanja

Izvor: <https://www.varazdinske-vijesti.hr/2019vijesti>

Varaždinske vijesti su 2019. godine, kada se navršilo osam godina od osnivanja udruge, odnosno proteka dva mandata, objavile članak koji je obuhvatio najznačajnije rezultate udruge. Članak je vidljiv na slici 6.

Slika 6. Članak iz Varaždinskih vijesti o rezultatima rada

4.6 Analiza financijskog poslovanja

Udruga Ekomuzej Lepoglava posluje prema Zakonu o udrugama („Narodne novine“, br. 74/14, 70/17, 98/19, 151/22) i Zakonu o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija („Narodne novine“, br. 121/14 i 114/22) te svim ostalim propisima.

Udruga djeluje, kako je to zakonom definirano, sukladno načelnima javnosti, stoga su svi financijski izvještaji objavljeni u registru neprofitnih organizacija, a članovima se prije objave daju na uvid na redovitim izvještajnim skupštinama. Financijska izvješća pružaju istinit, pouzdan i točan pregled sredstava, njihov izvor te prihode i rashode udruge.

U financijskom izvješću za 2022. godinu udruga Ekomuzej Lepoglava ostvarila je ukupni prihod od 139.449 kn, a ukupni rashodi su iznosili 142.679 kn. Vidljiv je manjak od 3.230 kn.

Detaljni pregled financijskog poslovanja udruge Ekomuzej Lepoglava za 2022. godinu prikazan je u Tablici 2.

Tablica 2. Poslovanje u 2022. godini

Poslovanje u 2022. godini		
Šifra	Stavka	2022
3	PRIHODI (AOP 002+005+008+011+024+040+049)	139.449
31	Prihodi od prodaje roba i pružanja usluga (AOP 003+004)	54.380
35	Prihodi od donacija (AOP 025+030+033+036+037)	85.069
351	Prihodi od donacija iz proračuna (AOP 026 do 029)	83.689
3511	Prihodi od donacija iz državnog proračuna	68.689
3512	Prihodi od donacija iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave	15.000
354	Prihodi od građana i kućanstava	1.280
4	RASHODI (AOP 055+067+108+109+120+128+139)	142.679
41	Rashodi za radnike (AOP 056+061+062)	8.742
42	Materijalni rashodi (AOP 068+072+077+082+087+097+102)	112.901
43	Rashodi amortizacije	
44	Financijski rashodi (AOP 110+111+115)	21.036
45	Donacije (AOP 121+125)	0
46	Ostali rashodi (AOP 129+134)	0
47	Rashodi vezani uz financiranje povezanih neprofitnih organizacija (AOP 140 do 143)	0
	VIŠAK PRIHODA (AOP 001-148)	0
	MANJAK PRIHODA (AOP 148-001)	3.230
5221	Višak prihoda – preneseni	84.788
5222	Manjak prihoda – preneseni	0

Izvor: Registar neprofitnih organizacija – Financijsko izvješće za 2022.

Prihod od prodaje roba i pružanja usluga u 2022. godini iznosi 54.380 kn, što je 39% ukupnog prihoda, a odnosi se na uslugu provođenja projekta te ulaznice za Festival čipke u Lepoglavi. Vidljivo je da je većina prihoda, u iznosu od 83.689 kn, odnosno 60,01 % ostvareno od donacija iz proračuna. To su sredstva dobivena po projektima lokalne i nacionalne razine. Rashodi se pretežito odnose na troškove provedbe projekata, odnosno po strukturi su najvećim dijelom materijalni rashodi u iznosu od 112.901 kn i financijski rashodi 21.036 kn. Udruga je tijekom godine angažirala ljude, honorarno i po ugovoru o radu, za obavljanje aktivnosti na projektima, ali nije imala redovno zaposlenih.

Pregled poslovanja udruge Ekomuzej Lepoglava od osnutka, odnosno od 2012. godine pa da 2022. godine, koja je zadnja izvještajna godina prikazan je u Tablici 3.

Tablica 3. Prikaz prihoda i rashoda za sve godine poslovanja

Prikaz prihoda i rashoda za sve godine poslovanja												
Šifra	Stavka	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
3	PRIHODI (AOP 002+005+008+011+024+040+049)	383.579	660.371	615.076	454.874	118.527	171.838	188.075	153.739	111.716	106.155	139.449
31	Prihodi od prodaje roba i pružanja usluga (AOP 003+004)	25.010	18.081	30.115	95.940	21.904	6.200	6.785	25.635	0	0	54.380
32	Prihodi od članarina i članskih doprinosa (AOP 006+007)	2.040	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
35	Prihodi od donacija (AOP 025+030+033+036+037)	356.420	510.497	510.600	337.410	96.581	165.115	153.378	128.095	111.713	106.153	85.069
36	Ostali prihodi (AOP 041+044+045)	0	131.545	74.071	21.322	1	0	27.906	0	0	0	0
37	Prihodi od povezanih neprofitnih organizacija (AOP 050 do 053)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	RASHODI (AOP 055+067+108+109+120+128+139)	388.917	620.322	614.244	480.727	114.750	99.661	190.611	158.937	102.390	118.535	142.679
41	Rashodi za radnike (AOP 056+061+062)	0	149.730	176.322	212.204	17.554	0	26.746	15.693	0	0	8.742
42	Materijalni rashodi (AOP 068+072+077+082+087+097+102)	377.338	462.568	385.197	264.903	93.658	96.591	162.258	140.526	91.053	112.208	112.901
43	Rashodi amortizacije	0	1.163	1.269	1.269	1.269	106	0	0	0	0	0
44	Financijski rashodi (AOP 110+111+115)	1.579	5.861	2.289	2.016	2.269	2.964	1.607	1.668	1.337	1.322	21.036
45	Donacije (AOP 121+125)	4.500	1.000	700	0	0	0	0	0	0	0	0
46	Ostali rashodi (AOP 129+134)	5.500	0	48.467	335	0	0	0	1.050	10.000	5.005	0
47	Rashodi vezani uz financiranje povezanih neprofitnih organizacija (AOP 140 do 143)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	UKUPNI RASHODI (AOP 054-146 ili 054+147)	388.917	620.322	614.244	480.727	114.750	99.661	190.611	158.937	102.390	118.535	142.679
	VIŠAK PRIHODA (AOP 001-148)	0	40.049	832	0	3.777	72.177	0	0	9.326	0	0
	MANJAK PRIHODA (AOP 148-001)	5.338	0	0	25.853	0	0	2.536	5.198	0	12.380	3.230
5221	Višak prihoda – preneseni	9.931	0	0	45.475	19.622	23.399	95.576	93.040	87.842	97.168	84.788
5222	Manjak prihoda – preneseni	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Izvor: Registar neprofitnih organizacija – Financijsko izvješće za 2012-2022.

Prihodi udruge Ekomuzej Lepoglava većinom su prihodi od donacija koji se gotovo u cijelosti odnose na prihode od projekata financiranih od Grada Lepoglave, Varaždinske županije, nacionalna sredstva ministarstava, ostalih fondova na nacionalnoj razini i EU fondova. Financijski najbolji rezultat Udruga je ostvarila 2013. godine kad je ostvaren ukupni prihod od 660.371 kn. Najmanji prihodi su ostvareni 2021. godine sa 106.155 kn. Udruga je do 2015. godine provodila programe Grada Lepoglave u kulturi i bila glavni organizator Međunarodnog festivala čipke u Lepoglavi. Tijekom 2015. godine promijenjeni su propisi u financiranju udruga u Republici Hrvatskoj, tako da se moralo odustati od provođenja nekih aktivnosti i programa, poput Međunarodnog festivala čipke, provedenih za Grad Lepoglavu jer više nije bilo moguće ostvariti direktno financiranje iz proračuna. Udruga je i dalje ostala u organizaciji festivala, ali kao suorganizator i u financijski znatno manjem obimu. Udruga je tijekom cijelog svog postojanja aktivno provodila projekte što je vidljivo iz financijskih izvješća. Naime, prihodi od projekata su praktički dosegli 100% prihoda udruge. Udruga je ostvarivala i prihode iz drugih izvora, iako se članarine nisu prikupljale. Udruga je prvih godina svoga rada prodavala dio izrađenih lepoglavskih čipki, a tijekom svih godina ostvarivani su i prihodi od ulaznica za Međunarodni festival čipke. Ovi prihodi su izostali tijekom COVID-19 krize kad nisu naplaćivane ulaznice, odnosno manifestacija je odrađena s ograničenim brojem posjetitelja.

Od 2013. godine do 2019. godine, s povremenim prekidima, Udruga je aktivno zapošljavala nezaposlene žene s lepoglavskog područja. Za to su korištene mjere odnosno programi Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Tada su kroz program javnih radova zaposlene čipkarice na poslovima očuvanja kulturne baštine. Ovo je u to vrijeme bio prvi i jedinstveni slučaj na području Hrvatske da su javni radovi korišteni za kulturnu svrhu. Tijekom tog razdoblja zaposleno je ukupno devet osoba kroz takve programe.

4.7 Problemi i izazovi

Udruga Ekomuzej Lepoglava suočena je s tipičnim problemima za srodne udruge. Naime, sa protekom vremena broj članova je u opadanju, s nekih 60-ak članova došlo se na 20-ak članova koji su se spremni uključiti u aktivnosti udruge. Izrada rukotvorina, a osobito lepoglavske čipke dosta je zahtjevan proces, pa je razumljiv pad zainteresiranih. Znanja izrade čipke ipak se održavaju zahvaljujući projektima koje udruga provodi, odnosno edukativnim radionicama koje se organiziraju. Iako je poslovanje udruge relativno stabilno, ukupan godišnji proračun osjetno je manji nego prijašnjih godina, te se to odražava na razinu aktivnosti. Udruga

ipak godišnje provede nekoliko projekata što lokalnih što međunarodnih. Svakako među izazovima koji se nalaze pred udrugom jest pokušaj aktiviranja i animiranja članova kako bi se popravilo brojno stanje te podigla razina aktivnosti, te podizanje kapaciteta udruge, prvenstveno financijskih koji su temelj za osnaživanje udruge.

5. ZAKLJUČAK

Neprofitne organizacije igraju važno ulogu u društvu s obzirom na to da svojim djelovanjem omogućavaju razvoj i boljitak društva jer rješavaju određene društvene probleme i pojavljuju se u prostoru koji državni ili javni i privatni sektor ne pokrivaju. Neprofitne organizacije mogu osnivati građani, pravni subjekti ili državne razine, odnosno jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, pa su samim time i usmjerene na određene ciljane skupine ili ciljane probleme. Najčešće se financiraju iz javnih sredstava kroz natječaje od lokalne do europske razine, koji omogućavaju konkretnije djelovanje. Naravno, značajno je samofinanciranje od članarina te volonterski doprinos. Neprofitne organizacije nisu orijentirane na profit i nije im svrha ostvarenje profita nego rješavanje konkretnih društvenih problema ili interesa korisnika i članova. Naravno, to ne znači da neprofitne organizacije ne bi smjele poslovati s profitom, dapače poželjno je pozitivno poslovanje jer im to osigurava stabilnost za ono čime se bave. A područja djelovanja neprofitnih organizacija su široka i obuhvaćaju: socijalne usluge, kulturu, sport, rekreaciju, obrazovanje, znanost, istraživanje, zdravstvo, okoliš, razvoj, stanovanje, pravo, zagovaranje, politika, religija, međunarodne aktivnosti, filantropiju, volonterizam, poslovne i strukovne udruge, sindikati, vatrogastvo, turizam. Detaljnom analizom svih koraka osnivanja udruge ustanovljeno je da iako postupak osnivanja udruge ima puno koraka, samo osnivanje nije naročito zahtjevno ako se prate upute i svi koraci za što postoje vodiči. Puno zahtjevnije je održavati i voditi udrugu, jer to zahtjeva poznavanje zakona i propisa, financija te angažman knjigovodstvenih usluga. Razmatrane su i razne opcije, odnosno mogućnosti financiranja udruge koje je u današnje vrijeme vrlo dostupno.

U ovom radu analizirano je djelovanje i rad udruge Ekomuzej Lepoglava kako bi na praktičnom primjeru vidjeli kako funkcionira udruga. Analizom je utvrđeno da se udruga u cijelosti financira iz natječaja, odnosno projektno. Udruga je bila dosta inovativna na području zapošljavanja pa je prva u Hrvatskoj osmislila model zapošljavanja iz programa javnih radova u području kulture. Udruga je i suorganizator Međunarodnog festivala čipke u Lepoglavi, a i vrlo je aktivna na području međunarodne kulturne suradnje. Naravno, udruga se suočava sa sličnim problemima kao i druge udruge, posebice uz održavanje članstva i razine prihoda, što su i izazovi za budućnost ove udruge.

6. POPIS LITERATURE

1. Alfirević, N., Pavičić, J., Najev Čačija, Lj., Mihanović, Z. (2013): Osnove marketinga i menadžmenta neprofitnih organizacija. Zagreb: Školska knjiga
2. Mahaček, D. (2015): Financijska revizija i računovodstveno poslovanje neprofitnih organizacija, Pravni Vjesnik
3. Meler, M. (2013): Neprofitni marketing, Osijek: Ekonomski fakultet u Osijeku
4. Pavičić, J. (2003): Strategija marketinga neprofitnih organizacija. Zagreb: MASMEDIA
5. Skupina autora, urednik Danimir Gulin, redaktori Dunja Kovačić, Ivica Milčić (2015): Poslovanje udruga, RIF, Riznica
6. Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra udruga Republike Hrvatske i Registra stranih udruga u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“, br. 4/15)
7. Uredba o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge („Narodne novine“, br. 26/15)
8. Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija („Narodne novine“, br. 121/14 i 114/22)
9. Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma („Narodne novine“, broj 52/19 i 42/20)
10. Zakon o udrugama („Narodne novine“, broj 74/14, 70/17, 98/19, 151/22)
11. Zakon o ustanovama („Narodne novine“, broj 76/93, 29/97, 47/99, 35/08, 127/19, 151/22)
12. Zakon o zakladama („Narodne novine“, broj 106/18, 98/19, 151/22)
13. Internetska stranica Gospodarska djelatnost udruga, <https://gov.hr/hr/gospodarska-djelatnost-udruga/592>, (15.5.2023.)
14. Internetska stranica Registar neprofitnih organizacija RH <https://banovac.mfin.hr/rnoprt/Index>, (15.5.2023.)
15. Internetska stranica Registar udruga RH <https://registri.uprava.hr/#!udruge>, (15.5.2023.)
16. Internetska stranica: www.ekomuzej-lepoglava.hr, (15.5.2023.)
17. Internetska stranica Računovodstvo udruga, <https://gov.hr/hr/racunovodstvo-udruga/590>, (21.4.2023.)
18. Internetska stranica Udruga Srce Novi Marof, <http://www.udrugasrce.hr/opcenito-o-volontiranju/>, (21.4.2023.)

19. Vodič za osnivanje udruge, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, dostupno na:
<https://udruge.gov.hr/istaknute-teme/najcesca-pitanja/vodic-za-osnivanje-udruge-2900/2900>, (11. 4 2023.)
20. Statut udruge Ekomuzej Lepoglava

POPIS TABLICA

- Tablica 1. Popis provedenih projekata tijekom godina
- Tablica 2. Poslovanje u 2022. godini
- Tablica 3. Prikaz prihoda i rashoda za sve godine poslovanja

POPIS ILUSTRACIJA

- Slika 1. Logo udruge Ekomuzej Lepoglava
- Slika 2. Članak iz Lepoglavskog lista – Osnivačka skupština
- Slika 3. Članak iz Večernjeg lista o zapošljavanju u udruzi
- Slika 4. Prilog HRT-a, Regionalni dnevnik o zapošljavanju u udruzi
- Slika 5. Prilog iz Varaždinskih vijesti o dobivenim priznanjima
- Slika 6. Članak iz Varaždinskih vijesti o rezultatima rada

PRILOZI

1. Statut udruge Ekomuzej Lepoglava
2. Izvod iz Registra udruga Republike Hrvatske
3. Izvod iz Registra neprofitnih organizacija